

V L A A M S P A R L E M E N T

Zitting 2006-2007

5 juli 2007

VOORSTEL VAN DECREET

– van mevrouw Marijke Dillen en de heer Filip Dewinter –

houdende invoering van een geboortepremie

TOELICHTING

Noodzaak voor de invoering van een geboortepremie

Ondanks een zeer lichte stijging de voorbije jaren is het geboortecijfer in Vlaanderen nog altijd zeer laag. Volgens cijfers van Kind & Gezin werden er in Vlaanderen in 2006 65.655 kinderen geboren, of gemiddeld 1,74 kind per vrouw. In de jaren zestig werden er jaarlijks 80.000 kinderen geboren in Vlaanderen. In 1980 was dat cijfer gedaald tot 72.500. Indien die negatieve demografische ontwikkeling aanhoudt, is de bevolking in Vlaanderen tegen het midden van deze eeuw gehalveerd.

Dat zal na verloop van tijd allerhande rampzalige gevolgen hebben, ook op politiek vlak. Tegenover het dalende geboortecijfer staat de steeds groter wordende groep ouderen. Gezien de toenemende vergrijzing, doordat er geen gemiddelde geboorte is van 2,1 kinderen per vrouw, dreigt er na verloop van tijd een tekort aan beroepsbevolking te ontstaan. De Studiecommissie voor Vergrijzing berekent elk jaar opnieuw hoeveel de sociale uitgaven zullen stijgen als gevolg van de veroudering van de bevolking. Op dit ogenblik gaat 22,1% van onze totale welvaart (het bruto binnenlands product) naar sociale uitgaven; in 2030 27,3% (een stijging met 4,4%) en in 2050 29,1% (een stijging met meer dan 6 procent). Vandaag is iets meer dan een vijfde van de totale welvaart nodig voor de sociale uitgaven, in 2030 zal dat al meer dan een kwart zijn en in 2050 tussen een kwart en een derde.

Bij een herstel van het aantal geboorten tot een gemiddelde van 2,1 geboorten per vrouw, vermindert de ultieme verouderingsgraad op een zeer significante wijze. Het is belangrijk dat dat herstel tijdig plaatsvindt, voor de vergrijzingsgolf zich manifesteert. Zo niet is er tegelijkertijd een stijging van het aantal jongeren, die van de beroepsbevolking afhankelijk zijn, en een stijging van het aantal gepensioneerden, die ook van de beroepsbevolking afhankelijk zijn, wat leidt tot een ongemeen ongezonde verhouding tussen de actieven en de niet-actieven (bron: dr. Lesthaeghe, 'De demografische problematiek: perspectieven op een langere termijn').

De samenleving verliest zo iedere vorm van dynamiek. Het overgrote deel van de Vlamingen kiest vandaag immers voor het samenleven in een gezin. Dat gezin is dan ook van bijzondere waarde voor de samenleving. Om een volledig en inclusief beleid in Vlaanderen te voeren, is er in de eerste plaats een

beleid nodig dat rekening houdt met de hoeksteen van onze samenleving: het gezin. Het gezin als maatschappelijke instelling is immers de natuurlijke basis van elk samenleven; het is een belangrijk beschavingsgegeven. Een samenleving moet voor haar continuïteit kunnen steunen op de stevige basisstructuur die het gezin altijd al geweest is. Het gezin heeft dan ook, maatschappelijk beschouwd, een zeer grote betekenis.

Om al die redenen moet het een topprioriteit zijn om een echt gezinsbeleid te voeren. De problematiek zou bovenaan op de politieke agenda moeten staan. In de praktijk is dat echter allerm minst het geval, zo waarschuwt ook de voorzitter van de Gezinsbond. De beleidsdocumenten van de Vlaamse Regering schenken geen aandacht aan de demografische ontwikkeling, noch aan maatregelen om het geboortecijfer te doen stijgen.

Uit onderzoek is gebleken dat de kindwens bij veel koppels wel degelijk bestaat. De meeste jongeren willen een gezin met twee tot drie kinderen. Dat is hoopgevend. De gemiddelde kindwens in Vlaanderen ligt op 2,5 kinderen, voldoende om een demografische ramp af te wenden. Maar de realisatie daarvan wordt om diverse redenen uitgesteld. Vooral om beroepsredenen, organisatorische en psychologische moeilijkheden bij de combinatie van gezin en arbeid, het verwerven van onroerend goed, enzovoort.

De indieners pleiten voor een beleid dat volwaardig en volledig rekening houdt met het gezin en dat het gezin zijn onvervangbare plaats in onze samenleving laat en waar nodig teruggeeft. Het beleid moet ernaar streven en ervoor zorgen dat gezinnen niet worden benadeeld. Vandaag halen gezinnen immers in de praktijk noch financieel noch professioneel voordeel uit het hebben van kinderen, integendeel.

Een degelijk bevolkingsbeleid moet een centraal thema worden. Andere Europese landen die net als Vlaanderen geconfronteerd worden met lage geboortecijfers zijn zich hier wel degelijk van bewust. Dat is onder meer zo voor Duitsland, waar het zogenaamde 'onderhoudsgeld' werd goedgekeurd om het dalende geboortecijfer op te krikken. Als een van de ouders, meestal de moeder, na de geboorte van haar kind, thuisblijft om voor de baby te zorgen, ontvangt ze twaalf maanden lang 67% van haar vorige netto-loon; het maximumbedrag bedraagt 1800 euro. Als de partner ook vrij neemt, wordt dat maximum zelfs opgetrokken tot veertien maanden. Ouders die werk-

loos waren voor de geboorte krijgen maandelijks 300 euro. Die maatregelen traden in werking op 1 januari 2007.

Frankrijk plukt vandaag de vruchten van een genereus gezinsbeleid met aanmoedigingspremies en belastingsvoordelen voor wie een kind krijgt. In Italië, waar de bevolking met liefst een derde zal dalen als er geen ommekeer komt, worden in verschillende steden premies uitbetaald per geboren kind. In één stad loopt die premie zelfs op tot 10.000 euro. Ook andere landen spelen met de idee om geldpremies uit te keren per geboren kind, zoals Polen.

Het is belangrijk dat ook in Vlaanderen een gezinsbeleid op lange termijn wordt uitgebouwd. In het Vlaamse regeerakkoord 2004 ‘Vertrouwen geven, verantwoordelijkheid nemen’ staat op pagina 24: “Demografische evoluties wijzen erop dat Vlamingen steeds later en steeds minder voor kinderen kiezen. Binnen een samenleving die gekenmerkt wordt door een groeiende individualisering, vormen de gezinnen, in al hun mogelijke vormen, een solide hefboom voor een sterkere cohesie”. In de langetermijnstrategie moeten we vandaag op de eerste plaats bijzondere aandacht besteden aan het probleem van de negatieve demografische ontwikkeling. Een gezinsbeleid dat in de eerste plaats aandacht schenkt aan gezinsvriendelijke maatregelen kan een oplossing bieden.

Jonge gezinnen moeten worden gestimuleerd tot gezinsuitbreiding. Dat kan bijvoorbeeld door een gunstig fiscaal klimaat voor gezinnen (wat helaas tot dusver nog altijd een federale bevoegdheid is) te scheppen, maar ook door financiële maatregelen uit te werken die de verwezenlijking van de kindervens vergemakkelijken en stimuleren. De toekenning van een geboortepremie door de Vlaamse Gemeenschap kan daartoe bijdragen. Op dit ogenblik wordt al een geboortepremie uitbetaald in het kader van de toepassing van de wetgeving op de kinderbijslag. Die geboortepremie dekt evenwel niet de hoge kostprijs van een geboorte.

Het is bijgevolg de taak van de gemeenschappen extra maatregelen te nemen.

Het zou nuttig zijn dat de Vlaamse Gemeenschap een positief signaal aan de gezinnen geeft. De toekenning van een Vlaamse geboortepremie kan een extra stimulans zijn om gezinnen te overtuigen om kinderen te krijgen.

Bevoegdheid

De bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen kent het gezinsbeleid inclusief alle vormen van hulp en bijstand aan gezinnen en kinderen toe aan de bevoegdheid van de gemeenschappen, meer bepaald artikel 5, §1, II, 1°. Zoals blijkt uit een vaste rechtspraak van het Grondwettelijk Hof hebben de grondwetgever en de bijzondere wetgever, voor zover ze er niet anders over hebben beschikt, aan de gemeenschappen en gewesten de volledige bevoegdheid toegekend tot het uitvaardigen van de regels die eigen zijn aan de hun toegewezen aangelegenheden (Grondwettelijk Hof, nr. 88/67, 9 november 1988; Grondwettelijk Hof, nr. 92/64, 15 oktober 1992; Grondwettelijk Hof, nr. 2/97, 16 januari 1997; Grondwettelijk Hof, nr. 42/97, 14 juli 1997; Grondwettelijk Hof, nr. 11/98, 11 februari 1998; Grondwettelijk Hof, nr. 73/98, 17 juni 1998; Grondwettelijk Hof, nr. 26/99, 3 maart 1999; Grondwettelijk Hof, nr. 40/99, 30 maart 1999).

De gemeenschappen en gewesten zijn bevoegd voor het hele gezinsbeleid. De gemeenschappen en gewesten zijn bevoegd om binnen het kader van de aangelegenheden die hun zijn toevertrouwd onder de bevoegdheid ‘bijstand aan personen’ geldelijke tegemoetkomingen in te voeren. Ook dat wordt bevestigd door de rechtspraak van het Grondwettelijk Hof (Grondwettelijk Hof, nr. 110/99, 14 oktober 1999).

De tegemoetkoming die de indieners met dit voorstel willen invoeren, moet worden gekwalificeerd als een maatregel van gezinsbeleid, zoals bedoeld in artikel 5, §1, II, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980. De bevoegdheden van de gemeenschappen hebben een algemene strekking. De uitzonderingen zijn beperkt en moeten restrictief worden geïnterpreteerd. Dit voorstel behoort niet tot de federale bevoegdheid en kan door zijn inhoud niet worden ingeschreven in de bestaande sociale zekerheid. De financiering gebeurt niet door bijdragen op inkomsten uit arbeid. De financiering moet gebeuren uit de algemene middelen. Er wordt bijgevolg geen gebruikgemaakt van het bestaande systeem van de sociale zekerheid.

Artikel 6, §1, VI, vijfde lid, 12°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen is niet van toepassing. De inhoud van dit voorstel valt niet onder de aan de bevoegdheid van de decreetgever onttrokken bepalingen. De voorgestelde maatregelen zijn geen uitzonderingsbepalingen van die materies

die om verschillende redenen zijn onttrokken aan de bevoegdheid van de decreetgever. De wettelijk ingebouwde bevoegdheidsreserves kunnen niet worden ingeroepen om te besluiten tot de bevoegdheid van de federale wetgever. Er is geen inbreuk op de bevoegdheid van de federale overheid. De indieners verwijzen hierbij naar verschillende adviezen van de Raad van State ter zake. De bevoegdheid blijkt naar analogie duidelijk uit de argumentatie van de Raad van State in het advies over de gemeenschapsbevoegdheid inzake het instellen van een zorgverzekering (Raad van State, advies 17 december 1998, nr. L. 28.583/3).

De gemeenschapsbevoegdheid blijkt eveneens uit het duidelijke advies van de Raad van State inzake het wetsvoorstel tot invoering van een opvoedersloon (Raad van State, advies 31 maart 2000, nr. L. 29.847/1). Uit de duidelijke en vaststaande rechtspraak van de Raad van State mogen de indieners besluiten dat het toekennen van een bijzondere tegemoetkoming aan gezinnen met kinderen als onderdeel van het gezinsbeleid, genoemd in artikel 5, §1, II, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980, behoort tot de bevoegdheid van de gemeenschappen. Over de bevoegdheid kan bijgevolg geen discussie bestaan.

Financiering en vaststelling van de geboortepremie

De geboortepremie aan gezinnen moet worden gefinancierd uit de algemene middelen van de Vlaamse Gemeenschap. De indieners pleiten al zeer lang voor de overheveling van de sociale zekerheid naar de gemeenschappen. Uiteraard is het de bedoeling dat, wanneer de regionalisering van de sociale zekerheid een feit is, de geboortepremie wordt ingepast in het geheel van de socialezekerheidsmaatregelen.

Het is belangrijk dat de geboortepremie hoog genoeg is om mee te helpen de zware kosten die gepaard gaan met een geboorte te dekken. Die kosten kunnen inderdaad hoog oplopen en ze zijn vaak een ernstige hindernis voor gezinnen waarvan de financiële draagkracht laag is. Het gaat hier zowel om de medische en de paramedische kosten (in de praktijk kan worden vastgesteld dat gezinnen met een behoorlijke financiële draagkracht over voldoende financiële middelen beschikken om die kosten te dekken via hospitalisatieverzekeringen en andere mogelijke verzekeringen), als om louter materiële kosten die noodzakelijk zijn bij een geboorte.

Het zou dan ook wenselijk zijn bijzondere aandacht te besteden aan de ouders van wie de financiële middelen beperkt zijn. Het is dan ook mogelijk dat de geboortepremie afhankelijk wordt gemaakt van het gezinsinkomen.

Het is evenwel de taak van de Vlaamse Regering de hoogte van de geboortepremie vast te stellen, rekening houdend met de uitgangsprincipes die aan de basis liggen voor de invoering van de geboortepremie. De geboortepremie moet worden toegekend aan alle ouders die aan de voorwaarden beantwoorden die in het voorstel van decreet worden omschreven. De geboortepremie is niet belastbaar, omdat het een compensatie is van de kosten die het gevolg zijn van een geboorte. Daarenboven moet het bedrag van de geboortepremie worden geïndexeerd.

Marijke DILLEN

Filip DEWINTER

VOORSTEL VAN DECREET

Artikel 1

Dit decreet regelt een gemeenschapsaangelegenheid.

Artikel 2

Een geboortepremie wordt toegekend aan de ouders, of aan de moeder indien de vader onbekend is, bij de geboorte of de adoptie van een kind dat in het Vlaamse Gewest wordt geboren of geadopteerd.

Artikel 3

Om voor de geboortepremie in aanmerking te komen, moeten de ouders tegelijk aan de volgende voorwaarden voldoen:

- een van de ouders heeft de Belgische nationaliteit;
- de ouders moeten gedurende een periode van minimaal vijf jaar ononderbroken in het Vlaamse Gewest verbleven hebben.

Artikel 4

De Vlaamse Regering bepaalt het bedrag van de geboortepremie en de nadere regels inzake de organisatie, de aanvraag en de uitbetaling ervan.

Artikel 5

De geboortepremie komt ten laste van de algemene uitgavenbegroting van de Vlaamse Gemeenschap.

Marijke DILLEN

Filip DEWINTER
